

Президія НАН України розглянула

На черговому засіданні Президії НАН України 12 жовтня 2016 року члени Президії НАН України та запрошені заслухали й обговорили співдоповіді директора Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища НАН України» члена-кореспондента НАН України Г.В.Лисиченка та голови Державного агентства України з управління Зоною відчуження В.В.Петрука «Про стан та перспективи наукових досліджень і розробок у Зоні відчуження Чорнобильської АЕС».

В обговоренні взяли участь академік НАН України Б.Є.Патон, директор Інституту проблем безпеки АЕС член-кореспондент НАН України А.В.Носовський, начальник відділу Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту заслужений працівник цивільного захисту В.Ф.Гречанінов, радник Президії НАН України академік НАН України В.Г.Бар'яхтар, керівник відділу Українського науково-дослідного інституту екологічних проблем Міністерства екології та природних ресурсів України Г.Д.Коваленко, заступник міністра освіти і науки України доктор фізико-математичних наук М.В.Стріха, академік-секретар Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України, науковий керівник Інституту теоретичної фізики ім.О.І.Ахієзера Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» академік НАН України М.Ф.Шульга.

Президія НАН України зауважила, що у виступах висвітлено основні результати досліджень та розробок вітчизняних науковців у Зоні відчуження Чорнобильської АЕС, а також накреслено шляхи їх подальшого розвитку.

Фахівці Національної академії наук України виконали великий обсяг робіт з ліквідації і подолання наслідків аварії та вирішення проблем Зони відчуження. Для багатьох учених Чорнобильська зона стала постійною науковою лабораторією. У різні роки в цій діяльності взяли участь понад 2000 співробітників 42 установ НАН України. Таким чином масштаби катастрофи 1986 року були суттєво зменшені завдяки зусиллям, зокрема й фахівців Академії.

Проте останнім часом дослідження в Чорнобильській зоні фактично зупинилися. Це може спричинити глибокі негативні наслідки за усіма напрямками робіт, що проводились у Зоні відчуження.

Наголошувалося, що накопичені знання та радіологічні дослідження у цій галузі є підґрунтям для створення стратегії безпечної життєдіяльності й неоціненним досвідом для всього людства. Підтвердженням цьому є плідна співпраця з японськими фахівцями після аварії на АЕС Фукусіма.

У зв'язку з цим і Академії, і Державному агентству України з управління Зоною відчуження спільними зусиллями необхідно розвивати подальші дослідження і розробки з проблем поводження з радіоактивними відходами, зберігання відпрацьованого ядерного палива, виведення об'єктів ЧАЕС з експлуатації, оцінювання екологічного стану зон радіоактивного забруднення.

Було висловлено впевненість, що реалізація намірів щодо укладення угоди про співпрацю між Академією та Агентством створить можливості для комплексного планування наукових робіт та визначення відповідних пріоритетів, а також – для ширшого залучення науковців до розроблення і формування державної політики у сфері управління Зоною відчуження, зважаючи на те, що вирішення нагальних проблем Зони відчуження Чорнобильської АЕС потребує узгоджених дій відповідних державних органів та науковців.

Президія НАН України ухвалила відповідний проект постанови.

***

Далі учасники засідання заслухали і обговорили доповідь завідувача відділу Інституту електронної фізики НАН України доктора фізико-математичних наук В.Т.Маслюка «Про стан та перспективи фундаментальних і прикладних досліджень на прискорювачі електронів (мікротроні) М-30».

У доповіді та виступах академіка НАН України Б.Є.Патона, директора Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища НАН України» члена-кореспондента НАН України Г.В.Лисиченка, академіка-секретаря Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України, наукового керівника Інституту теоретичної фізики ім.О.І.Ахієзера Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» академіка НАН України М.Ф.Шульги, академіка-секретаря Відділення фізики і астрономії НАН України академіка НАН України В.М.Локтева були представлені результати досліджень, що проводяться фізиками на прискорювачі електронів М-30 у Західному регіоні України, а саме в Ужгороді в Інституті електронної фізики НАН України.

Цей прискорювач є унікальним приладом завдяки діапазону енергії, який він випромінює (до 30 мега-електрон-вольт). Як виявилось, цей діапазон енергій цікавить матеріалознавців, медиків, екологів.

Певні результати досліджень із взаємодії високоенергетичних частинок з речовиною знайшли застосування при виконанні госпдоговірних робіт з реакторної дозиметрії, радіаційної фізики твердого тіла.

Також відзначалося, що в ядерно-фізичних дослідженнях інституту зацікавлені Угорщина, Словенія, Польща, з якими укладені договори про співпрацю.

Зважаючи на важливість результатів досліджень, було висловлено думку про необхідність їх розвитку, вдосконалення матеріально-технічної бази цієї унікальної установки, беручи до уваги, що вона має статус національного надбання України.

З метою більш широкого використання можливостей прискорювача, як підкреслювалося, було б доцільно організувати в Інституті електронної фізики НАН України центр колективного користування, де могли б отримати кваліфіковану допомогу співробітники академічних установ та відповідних державних служб.

Було прийнято проект постанови з цього питання.

***

Крім того, Президія НАН України визначила основні напрями діяльності й завдання Національного комітету України з програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» в контексті реалізації Стратегії розвитку програми на період 2015-2025 рр. та Лімського Плану дій на період 2016-2025 рр. і затвердила оновлений склад комітету; постановила припинити діяльність Міжнародного центру молекулярної фізіології НАН України; також було розглянуто низку кадрових і організаційних питань та прийнято рішення про нагородження відзнаками Національної академії наук України.

Секретаріат Президії НАН України